

MUS PAŽADINA STELA. JOS ŽVAKĖS ŠVIESA META ant sienos šiurpius šešėlius. Iškart suprantu, kad tai rimta. Atsisėdu lovoje, užsimetu ant pečių chalata ir įsispiriu į batus. Tu, drebedama nuo šalčio, apsvynioji šaliku. Pasiruošusios sekame paskui Stelą į mamos kambarį. Tarpduryje susikabiname rankomis. Tėtis sėdi ant kėdės prie lovos, delnais susiėmęs galvą. Daktaras Setonas stovi prie lango, kalbasi su Džordžu ir Džeraldū. Dvi slaugės taiso mamos pagalves. Mums įėjus kambarį tvyro tylą. Liekame šalia Stelos, kuri apkabina mus per pečius. Prieina Džordžas ir sako, kad abi privalome pabučiuoti mamą. Jis ištiesia ranką Adrianui ir nuveda jį prie mamos. Matau, kaip Adrianas sustoja ir pabučiuoja mamai skruostą, tvirtai įsitvėręs Džordžo pirštų. Kai Džordžas palydi tave prie lovos, mamos akys staiga atsimerkia. Aki mirką ji ramiai žiūri į tave. Tada jos vėl užsimerkia.

Dabar mano eilė. Pasilenkiu pabučiuoti mamai kaktą ir girdžiu lėtą jos kvėpavimą. Man reikia,

kad ji ką nors pasakytų. Kad paaiškintų, kas čia vyksta. Man reikia, kad pasakytų, jog mane myli. Tačiau jos akys užmerktos. Jaučiu Džordžo ranką ir leidžiuosi nuvedama.

Sėdžiu ir spoksau į grindis. Nepajėgiu žiūrėti į lovą. Girdžiu už lango čiulbančius paukščius. Prieš mane mamos tualetinis staliukas. Žvelgiu į jos papuošalų dėžutę, nuotrauką, užrašų knygutę ir plunksną. Kampe stovi veidrodis, jame regiu mamos atspindį. Jos veidas prietemoje beveik permatomas. Tyrinėju ją, tarsi ji būtų paveikslas, pastebėdama odos blyškumą, ant kaktos perskirtus plaukus. Bandau nuspręsti, kaip ją nupieščiau. Po akių įdubimais tamsūs šešėliai, viršutinės lūpos linkis toks ryškus, kad apatinės beveik nematyti.

Suvokiu, kad kambarys šviesėja. Vis dar spoksau į veidrodį. Daktaras Setonas paima mamos riešą ir tikrina pulsą. Jis linkteli ir nuleidžia ranką jai prie šono. Tėtis pratisai gūdžiai surinka.

Aš išbėgu iš kambario.

Mes susispiečiame svetainėje, nežinodami, ką toliau daryti. Tarsi figūros, likusios be formos, be spalvos, be gyvybės. Užolaidos užtrauktos, kad neprasisiverbtų vėsi pavasario šviesa. Džordžas sėdi prie židinio ir rauda. Džeraldas nebyliai įsispirijęs į savo rankas. Susijaudinę girdime klaiškų tē-

čio kūkčiojimą. Į kambarį įeina Stela, nešina ašočiu šilto pieno ir buteliu brendžio. Tu įdėmiai žiūri į židinį, žvilgsnis abejingas. Tai, kas atsitiko, mums nesuprantama.

Siurbčiojame šiltą pieną. Imu suvokti, kad galėjome neleisti mamai numirti. Įsivaizduoju daktarą Setoną, visada skubantį ir paliekantį rūpestį ligone seselėms. Prisimenu tėtį, varginantį mamą savo nuolatiniais reikalavimais. Puikiai pagavai jį savo romane aprašydama, kaip alkanu snapu jis išgeria iki dugno jos energiją. Dabar jo raudos nepasieks jos.

Tetos Marijos veidas prisiverstinai imituoja kančią. Ji ištisia ranką. Kai paspaudžiu ją, nenoriai prispaudžia mane prie krūtinės. Blizgantis juodas rožinis įsirėžia man į skruostą.

– Vargšėlė brangioji, – ištaria teta, pakeldama akis į dangų. Ji atsiduoda kamparu ir kremu. Patebėjusi laiptais besileidžiančią Eleną, paleidžia mane ir velkasi palta. Tada įveda mane į svetainę.

– Noriu, kad pažadėtum, – pradeda ji, sėsdamasi į kėdę prie židinio. – Noriu, kad pažadėtum, jog būtent pas mane ateisi, jei iškils koks klausimas ar problema, – teta patogiausiu atsiemia į pagalves. – Dabar pakalbėkim apie pamokas. Kas tave moko skambinti pianinu? Pažįstu puikiausią mokytoją,

kuri tik apsidžiaugs, galėdama tau padėti. Tikiuosi, kad jau nesusitikinėji su ta baisiąja ponija Vats.

Kaip tik Sardžentas Karališkojoje Akademijoje po daugelio metų pasakė, kad mano paveikslai per daug pilki. Vis dėlto šiandien man artimiausia ir labiausiai žadinanti jausmus yra visai ne tamsiai pilka spalva. Juoda įstriža juosta dalija beveik monotonišką mėlyną viršutinę dalį nuo murzinai baltos centrinės erdvės. Dirbdama prie paveikslų įsivaizdavau smėlį ir jūrą, bet dabar į jį žiūrėdama regiu ką kita. Mėlynumas taip griežtai atskirtas nuo baltumo, tarsi būtų nutapyti du skirtingi pasauliai. Pirmame plane kairiame kampe prieš skurdų baltumą yra geltonai rudas trikampis, gal kopa. Šešėlyje sėdi dvi figūros. Viena didesnė už kitą. Sprendžiant iš drabužių ir pozos, mama su vaiku. Į figūras žiūrima iš užpakalio. Matome tik mamos palto nugarą, jos skrybėlės pakaušį ir atbrailą. Vaikas aprengtas panašiai, tačiau jo kepuraitė budriai pakrypusi, ko nepasakysi apie mamos kontūrą. Formos abstraktumas rodo tuštumą, lyg gyvybiškai svarbus mamos buvimas kažkaip užgeso. Priešais porėlę, dešinėje, šalia skiriančios linijos, yra didelė švytinti figūra. Priešais ją stovi mėlynai apsirengusi moteris, ilgi plaukai dengia nugarą. Jai prie kojų sutūpę vaikai įnikę į žaidimą. Galvoju apie pajūrio būdelę,

kurioje mama persirengdavo, bet dar sykį pažvelgusi matau ką kita. Kai į paveikslą žiūriu šiandien, vyrauja nežemiškas šio vienišo objekto švytėjimas. Moterį tarsi prarijo jo ryškumas. Vaikai sukaupę dėmesį tik į erdvę, tuo tarpu mama nepastebimai pereina į absoliutų mėlynumą. Tačiau aš niekada neįsivaizdavau mamos danguje.

– Ar ilgiesi jos? – tik prabilusi suvokiu, kad mano klausimas yra klaida.

Stela palinksta prie siuvinio, stengdamasi paslėpti savo sielvartą. Noriu susigrąžinti savo žodžius, panaikinti skausmą, kurį jie sukėlė. Po mamos mirties Stela tapo man nepakeičiama, ir aš padaryčiau bet ką, kad tik nesuteikčiau jai sielvarto. Žinau, kokia ji pavargusi. Girdžiu, kaip naktimis ji keliasi padėti tėčiui, malšindama sielvartingus jo protrūkius. Būtent Stela dabar rūpinasi namų ūkiu. Matau, kad ji palinkusi prie siuvinio lygiai taip, kaip sėdėdavo mama.

– Virdžinija praėjusią naktį vėl šaukė per miegus.

Gudrybė suveikia. Stela pakelia akis į mane.

– Ar supratai, ką ji sako?

– Nelabai.

– Dar sykį pasišnekėsiu su daktaru Setonu.

Stela susirūpinusi. Neturiu pasirinkimo – reikia kalbėti toliau.

– Man atrodo, ji sakė: „Stovėk tiesiai, maža ožkyte.“
Mudvi esame dvi mamos, suvienytos pasiryžimo keistis.

– Įdomu, ką ji turėjo galvoje? – Stela paima žirkles ir nukerpa siūlo galą. Pakėlusį apžiūri sijoną. – Nusiraminau, kai tėtis sutiko neišvežti Adriano į mokyklą. Man atrodo, jis to neiškęstų.

Ji tvarkingai sulanksto sijoną ir pakelia kitą drabužį nuo krūvos viršaus.

– O kaip tu, Vanesa? Kaip sekasi piešimas? Man patiko tavo lelijų paveikslas.

Nukaistu iš malonumo. Apykaklė, kurią taisau, staigą nušvinta. Galvoju apie lelijas, sudėtingą jų vainiklapių ornamentą, tvirtas trimito formas. Pirmą kartą po daugelio savaičių pajuntu vilties blyksnį.

Tu stovi ant palangės ištiesusi rankas kaip keršijantis angelas. Stebeiliji į mane, o kai žengiu tavęs link, spiegi, kad jei prieisiu arčiau, iššoksi pro langą. Tavo ranka ieško, kuo sudaužyti stiklinę. Ant grindų pažirusios lėkštės, kurią paleidai į sieną, šukės. Liaujiesi rėkusi, bet matau, kad tavo kūnas virpa. Lėtai, švelniai leidiesi nuvedama į lovą.

Piešiu obuolį, kurį Stela paliko ant stalo. Tu guli išikniaubusi į pagalvę, atrodo, miegi. Retsykiais girdžiu, kaip knirki. Jau dvi dienas nevalgei. Švie-

sa veržiasi pro langą, mesdama ant grindų pailgus šešėlius.

– Ji mus visus ištirpins.

Nustoju piešti ir pakeliu akis. Pasirėmusi alkūnėmis žiūri į šviesą, krentančią ant pagalvės.

– Gal nori, kad užtraukčiau užuolaidas? – mano balsas yra tik šnibždėjimas. Tai pirmieji aiškūs tavo žodžiai:

– Taip.

Atsistuju, užtraukiu užuolaidas, tada prieinu prie tavo lovos. Tu atsisuki ir žvelgi į mane.

– Ji liepė man tiesiai stovėti, – ištari žodžius, tartum jie būtų klausimas, į kurį neturi vilties kada nors atsakyti.

– Kaip manai, ar paukščiai jai čiulbėjo?

Atsisėdu ant lovos ir glostau tau plaukus. Tu pažeidžiama kaip vaikas.

Tris dienas per savaitę aš ištrūkstu. Ak, kokia laimė užtrenkti lauko duris ir pasileisti į knibždantį gatvių bruzdesį! Vėjas gaivina man skruostus, kai suku pro Karalienės vartus. Dumiu pro vaikščiojančias poreles, aukles su savo globotiniais, į darbą skubančius vyrus pilkais kostiumais ir jaučiu, kad turiu gyvenimo tikslą.

Suolai sustatyti pusračiu. Viduryje ant stulpo marmurinis biustas. Ponas Koupas, piešimo mo-

kytojas, sustoja iš eilės prie kiekvieno suolo, pažiūri, pataria, kartais pataiso liniją. Visi susikaupę ir tylūs mąstome apie objektą, kuris mums prieš akis. Mūsų pastangos nėra perkėlimo aktas. Nesistengiame atkurti biusto. Greičiau bandome perduoti, ką matome, – figūros ryšį su aplinkine erdve, šviesą, kuri krisdama ištrina dalį skruosto. O tai žymiai sunkiau.

Graikų deivės veidas – gal Artemidės arba Afroditės. Susikoncentruoju į žandikaulį ir kaklą, stengdamasi suprasti jų sujungimą. Ponas Koupas prieina ir stovi už manęs. Stebi, bet nesikiša. Jis žino, kad tai turiu padaryti pati, ir palieka mane vieną mūšio lauke.

Panyru į savo paveikslo galvosūkį. Grumiuosi su erdve ir forma, šviesa ir tamsa, kontūru ir faktūra. Taip pamirštu tavo skausmą, tėčio kančią, Stelos rūpesčius.

Laikrodžio rodyklės sukasi pirmyn. Galiausiai atsistuju ir pažvelgiu į savo darbą. Apžiūriu nosies linkį, lūpų kampus, burnos ir pečių nuožulnumą. Linkteliu. Esu patenkinta savo pasiekimu. Įkvėpiau savo deivei gyvybės.

Šviesa krenta pro vitražinį langą ir šoka pailgomis spalvotomis figūromis ant akmeninių bažnyčios grindų. Kur tik žvelgiu, matau veidus, besisten-giančius nors akies krašteliu pamatyti nuotaką.